

Vilan

Op één oor

Er zijn mensen, die slapen meteen wanneer hun oor het hoofdkussen raakt. Ik niet. Bij het eerste contact tussen oor en hoofdkussen begin ik na te denken over de dag die geweest is en de dag die gaat komen. Om minder te hoeven nadenken, legde ik een kladblok met stiften naast mijn bed. Dan kon ik wat opschrijven. Helaas ging ik daar nog meer van nadenken. De ideeën kwamen gemakkelijker dan ooit tevoren in mij op. Ik bleef schrijven, want het waren best zinvolle ideeën, en dus lag ik lang wakker. In grote lijnen vind ik het leven eenvoudig, het is alleen het dagelijkse ongemak dat me opbreekt. Op tijd naar bed en dan slapen, dat moet ik nog zien te leren.

Om de situatie beter te begrijpen, begon ik mijn slaappgedrag te bestuderen. Elke dag schreef ik op hoe laat ik het licht uitdeed en hoe laat ik wakker werd. Daarbij noteerde ik het effect van voetbaden met Kneipbruistabellen, het resultaat van massage met lavendelolie, hoe bevorderlijk valium voor de nachtrust was en wat er met mij gebeurde als ik dit alles combineerde vanaf tien uur 's avonds. In dat laatste geval lag ik lang na middernacht wakker, vol brandende nieuwsgierigheid naar het moment waarop ik diep in slaap zou vallen. Na dit experiment kocht ik boeken over lucide dromen, dat is zoiets als bewust aanwezig blijven in je dromen. Dit lukte dusdanig goed, dat ik in korte tijd volledig de greep verloor op het verschil tussen de overdag-reëliteit en de droom-reëliteit. Warme melk met honing hielp trouwens evenmin.

Slapeloosheid is erger dan wat ik doormaak. Er bestaat veel dat erger is, eigenlijk. Ik slaap alleen beroerd. Inslapen, doorslapen en te vroeg wakker worden, ik doe het allemaal, en steeds onvoorspelbaar. Overdag voel ik me leeg en slap. Dan moet ik vaak tegen een muurtje leunen. Vervolgens denk ik dat koffie mij kan redden. Wat ook zo is. Maar 's avonds lig ik weer langer wakker.

Zo is dus de stand van zaken. Ik ben in het bezit van een schema slaappgedrag dat minstens een jaar teruggaat in de tijd. Anderen kan ik slaappadvies geven, afgestemd op politieke voorkeur als het moet. Zelf blijf ik geen minuut korter wakker. Het stemt nederig, dat is voor iemand met mijn karakterstructuur op zich goed. Groots en meeslepend wil ik leven, maar goed kunnen slapen zou ook erg fijn zijn.

Vilan van de Loos

JORIS TEEPE

The American Dream van een jazzbassist

Hij kreeg een compositieopdracht voor de jazzsuite Portraits of The Hague, is leider van een Amerikaanse big band die zaterdag voor Pure Jazz komt overvliegen voor een concert met zijn composities: bassist Joris Teepe. Hagenees van huis uit, maar inmiddels al twintig jaar New Yorker. Leraar aan twee conservatoria in The Big Apple en ook nog hoofd van de jazzafdeling van het Groningse Prins Claus conservatorium. Rara hoe kan dat?

Door Bert Jansma

Eerst is er een stuk bruidstaart, want Joris Teepe (1962) is de dag voor het gesprek in Den Haag getrouwd. Hij resideert even in het huis van drummer Hans Braber waar hij tijdens diens vakantie op de planten past. In het kamertje ernaast ligt zijn pasgeboren zoon Felix. Joris Teepe is een half jaar in Nederland, met een sabbatical van de New Yorkse conservatoria. Den Haag en The Hague Jazz hebben hem weer even opgeslokt. Eerst die compositieopdracht die hij kreeg van Pure Jazz' Michael Vrekamp. Teepe: "Het was de bedoeling een compositie te maken bij Haage foto's die door Piet Gispen gemaakt zijn. Ik ben in Den Haag geboren, ben na de middelbare school weggegaan om op het conservatorium van Hilversum te studeren. Ik heb hier een hoop jeugdherinneringen. Die suite is dan ook de blik op Den Haag van iemand die nog opgegroeid is met het NOS-journaal met Fred Emmer. Die bijna twintig jaar weg is geweest, dingen herkent en tegelijkertijd veranderd ziet. Samen met Piet Gispen maken we een keus uit zijn foto's en tijdens het concert zit hij achter de knoppen om die bij de muziek te laten zien. In mijn muziek zit iets van de drukte van de stad, de zee, de sound van de zeewind, maar ook op een jazzmanier een vleugje van Oh Oh Den Haag en een stukje Golden Earring. Plus iets met Arabische muziek van de nieuwe Hagenaars. Mijn gitarist heeft een laptop met sounds en stadsgeluiden die bij overgangen gebruikt worden". Die muziek wordt gespeeld door Teepe met een septet van Amerikaanse musici, de dag daarna worden de leden van zijn Amerikaanse big band ingevlogen. Om de composities van Joris Teepe te spelen die ze kortgeleden op cd zetten (We take no prisoners, Challenge). Nog nooit vertoond, een Nederlander met een Amerikaanse big band! "Er zijn sowieso niet

veel bassisten met een eigen band. Ik ken alleen die van bassisten Dave Holland, John Clayton en vroeger de big band van Charles Mingus", zegt Teepe. "Het is ook wel een beetje raar. Maar van het een kwam het ander: ik was door het Noord Nederlands orkest gevraagd om een soort symfonie te schrijven waarin ik met mijn Amerikaanse kwartet mee zou spelen. Saxofonist Don Braden heeft me erbij geholpen, die had ervaring en ik had nog nooit zoiets gedaan. Hoe schrijf je bijvoorbeeld voor harp? Een van de uitvoeringen werd gehoord door een Roemeen en die vroeg: Kun je niet zoiets doen met het radio-orkest in Boekarest? Natuurlijk zeg je dan ja. Pas twee maanden voor de afgesproken datum kwam ik er achter dat het helemaal geen symfonieorkest was in Boekarest, maar een big band. Dan ga je dat niet afzeggen, maar dan moet je wel alles over-arrangeren, van 87 naar 17 musici. Even stressen. Daar komt nog bij dat ik pas ter plekke hoorde dat ik geen bas moest spelen, maar voor het orkest moest staan. Had ik nog nooit gedaan. Maar het lukte, want het is toch je eigen muziek die

je dirigeert. Toen ik terugkwam in New York dacht ik: nu zit ik met een heel repertoire voor big band, daar moet ik iets mee doen. Met de collega die veel van mijn Amerikaanse cd's produceert en een eigen studio heeft, hebben we toen een New Yorkse big band gevormd en zijn gaan repeteren. Na zes concerten in en rond New York zijn we de studio in gegaan. Gelukkig kon drummer Rashied Ali daar nog bij zijn en meespelen. Het werd de allerlaatste opname voor zijn dood".

Rashied Ali was een drummer die zich in de avant garde van de Amerikaanse jazzscene bewoog, nog met John Coltrane speelde. Teepe was negen jaar bassist in zijn band en maakte vier cd's met Ali. In totaal staan er negen cd's op zijn naam als leider en speelde hij als 'sideman' op een vijftigtal cd's van Amerikaanse musici mee.

Beetje jammer

Er zijn maar weinig mensen die het succesverhaal van Joris Teepe in Amerika kennen. "Beeetje jammer", zegt hijzelf. "Ik speelde met saxofonist Benny Golson na een wereldtournee in het BIM-huis en Golson kondigt enthousiast aan: 'En hier is dan jullie eigen, Nederlandse bassist, Joris Teepe!' Niemand reageerde er. In Frankrijk worden muzikanten die in New York iets bereikt hebben met gejuich binnengehaald. Hier is het: Oh, ben je er weer. En je speelt je schnabbeltje in Heere die Haghe alsof er helemaal niets gebeurd is". Vandaar dit verhaal: Op 1 januari 1992 besloot Teepe in New York te gaan wonen. "Ik was er al met een studiebeurs van - toen nog WVC - geweest. Vier maanden. Ik had les van bassist Ron Carter en was helemaal niet van plan te blijven. Maar ik kwam zoveel interessante mensen tegen en werd zo vaak gebeld voor een 'schnabbeltje', dat ik na die vier maanden het gevoel had: dit is een begin, ik ga nu niet roepen, dag

'Je kunt gewoon ergens zitten en daar blijven. Dat heb ik niet. Ik wil nog gekker, nog gaver'

jongens, laat maar zitten, ik ga terug naar Nederland. Ik had geld over, had zuinig geleefd en ik had verdiend door die schnabbels. Ik dacht: ik blijf, ik zie wel waar het schip strandt. Dat is dus twintig jaar geworden. Op een gegeven moment wordt New York jouw wereld. Je gaat iedereen kennen van de jamsessies die je gespeeld hebt. Brad Mehldau, Randy Brecker, Renee Rosnes, Peter Bernstein. Het wordt een soort familie. Zij vragen je weer voor hun optredens. Ik voelde me welkom. En ik had mee dat ze me zich makkelijk herinnerden. Ten eerste ben ik linkshandig dus zitten de snaren van mijn bas andersom, ten tweede heb ik voor Amerikanen een rare naam, Joris Teepe. Teppie zeggen ze. Dat blijft hangen". Randy Brecker speelde op twee van de cd's van Teepe mee, en Teepe weer op zijn cd's. Bovendien schreef Teepe een jazz-arrangement van Brecker's compositie "Some skunk funk". Teepe: "Brecker wilde het graag hebben en heeft het zelfs officieel van me gekocht. En het met de Brecker Brothers nog een keer gespeeld op het North Sea Jazz festival".

Bas op bed

Inmiddels woont Teepe in New Jersey in een huis met oprijlaan, garage, grote tuin en open haard, vertelt hij: "Maar ik ben begonnen in een kamer-tje vanaf hier tot die fiets daar. M'n bas moest op bed liggen en als ik naar bed ging stond-ie in de douche. En 's ochtends lag-ie weer op bed als ik ging douchen. Ja, 't heeft iets van een jongensdroom, een American dream. Ik heb in die jaren alles gedaan wat me voor de voeten kwam. In de begeleidingsband van een tapdance wedstrijd, opnames met een kerkkoor, grote feesten bij rijke mensen op Long Island, spelen in een jazzcafé-tje. De meest gekke dingen. Les geven op basgitaar in een achterstandswijk, in een Dixieland band op een festival waar de mensen aan je voeten lagen.

'In Frankrijk worden muzikanten die in New York iets bereikt hebben met gejuich binnengehaald. Hier is het: Oh, ben je er weer'

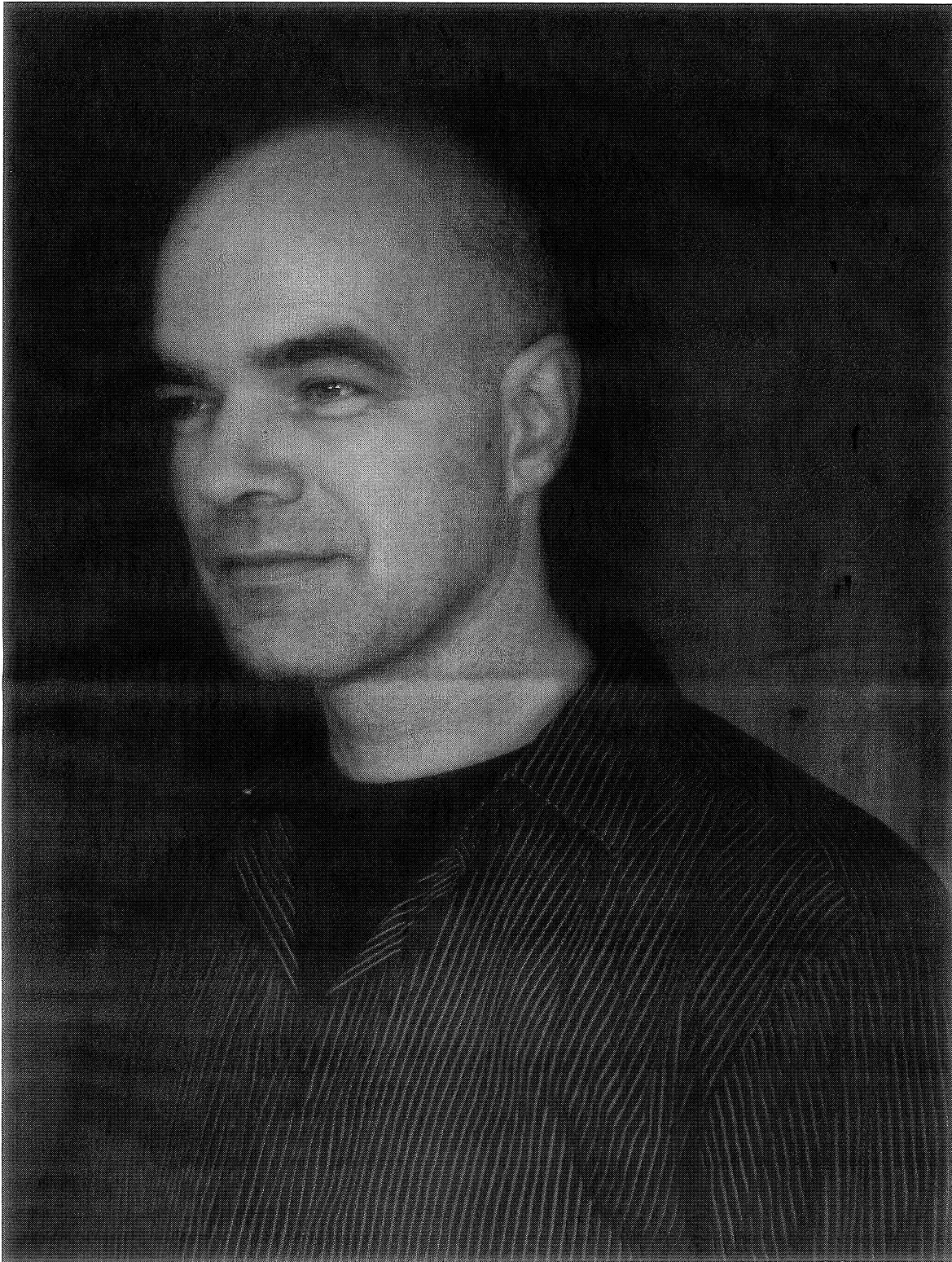

Foto: Mirjana Vrbaski

Terwijl ik de ballen verstand van die muziek had. Maar ik vecht me er wel door heen. Op een stoomboot op de Mississippi. Avontuur. Allemaal even leuk. Het is gewoon je vak, bas spelen, en dat is te gek. Ik heb altijd het streven gehad naar iets nieuws, anders dan anderen. Je kunt gewoon ergens zitten en daar blijven. Dat heb ik niet. Ik wil nog gekker, nog gaver. Ik heb veel in big bands gespeeld, allemaal hetzelfde. Special chorus, solo-tje, de drumsolo, terug naar het coda. Doe 's wat anders. Misschien had ik mijn big band geen big band moeten

noemen. Maar de Joris Teepe Orchestra. Want de muziek is toch anders. Best ingewikkeld. Beïnvloed door het denken en de frisheid van Rashied Ali. En door de detaillering en het vuurwerk van Don Braden. Maar ik vind het ook nog steeds heerlijk om 'Autumn leaves' te spelen en te swingen. Dat heb ik van mijn conservatoriumleraar, Victor Kalhatu. Die vond het helemaal te gek als je de grondnoot speelde. Helemaal niet vernieuwend. Maar die grondnoot moet je soms juist wel spelen, want daardoor kunnen anderen er iets bijzonders

over heen doen. Iemand als Benny Golson speelt al vijftig jaar zijn stuk 'Stablemates'. En als ik dan in zijn band één 'pedalnoot' speel, wordt-ie weer wakker, voelt-ie zich jonger. 'Dat heb ik al vijftig jaar niet gehoord' roept hij dan, 'waarom doet niemand anders dat?'

Geen bureaucaat

Amerika, New York. Maar hoe zit het met dat Groningse conservatorium waar hij hoofd van de afdeling jazz is? Teepe: "Je hebt van die internationale bijeenkomsten van Europese

conservatoria en daar stel je jezelf dan voor. Ik heb er gezegd: 'Ik ben hoofd van een jazzafdeling, maar dat is mijn hobby. Ik ben eigenlijk jazzmuzikant'. Daar kijken ze dan heel raar van op. Maar zo voel ik het. Ik wil geen bureaucaat zijn. Dat gaat je helemaal opslokken. Dan ben je geen muzikant meer en dat is ook niet goed voor de school. Ik kan als werkend musicus meedenken met docenten en leerlingen. Omdat ik op het podium sta. Toen ik solliciteerde in Groningen heb ik eerst verteld hoe ik dit en dat zou willen doen. En

daarna: maar ik wil wél in New York blijven wonen. Daar keken ze van op. Maar na een uurtje belden ze me, OK, we doen het. Ik ben er regelmatig, maar nooit lang. Alle administratieve dingen gaan dagelijks via de email. 's Ochtends krijg ik die binnen, ik handel ze af en dan heb ik nog de hele dag. Kan ik - als Professor Teepee - rustig m'n lessen gaan geven aan het Queens College". Voor het Gronings conservatorium ontwierp Teepe het unieke project 'New York comes to Groningen', waarbij acht New Yorkse musici van naam er om beurten een tijd les komen geven.

"Er zijn nog zoveel dingen die ik wil doen voordat ik deze aarde moet verlaten", zegt Teepe, "dus je moet doorgaan. Wat je allemaal wilt lukt waarschijnlijk niet, maar wat je kunt doen, moet je dóen. Ik heb nog zoveel ideeën, er kan nog van alles gebeuren. Ik kan die energie gebruiken om een boek over de contrabas te schrijven, ik kan alleen een paar leerlingen nemen en die heel intensief les geven in plaats van de lessen in de breedte die ik nu geef. Lesgeven vind ik eigenlijk hetzelfde als op het podium staan. Je draagt muziek over. 'Geef jij nog les?', wordt er wel eens gezegd, 'verloren energie'. Wat een onzin! Platen produceren, arrangeren voor andere ensembles, schnabbels doen, gewoon bas spelen, zolang ik dat allemaal kan doen, vind ik het te gek. Natuurlijk zullen niet al je wensen in je leven uitkomen, maar ik ben al heel gelukkig dat ik de kans krijg dit allemaal te doen".

www.joristeepe.com
www.thehaguejazz.com

'Ik ben hoofd van een jazzafdeling, maar dat is mijn hobby. Ik ben eigenlijk jazzmuzikant'